

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет гуманітарно-педагогічний

“19” червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Психологія спілкування

Галузь знань 05 “Соціальні та поведінкові науки”

Спеціальність 053 “Психологія”

Освітня програма “Психологія” (ОС бакалавр)

Гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: доцент кафедри психології, кандидат педагогічних наук,
доцент Людмила ОМЕЛЬЧЕНКО

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни психологія спілкування

Психологія спілкування – дисципліна, що є компонентом циклу професійної підготовки освітньої програми «Психологія». Вивчаючи курс, студенти матимуть змогу: осмислити теоретичні основи спілкування, збагнути, яке значення мають набуті знання в процесі оволодіння комунікативними навичками та вміннями, опанувати низку практичних навичок, що становитимуть підґрунтя професійної діяльності. Переваги курсу: основна увага на виробленні комунікативних умінь на підґрунті теоретичних знань, можливість участі в групових формах навчальної діяльності, навчання в дії, самопізнання, планування власного саморозвитку. Форма підсумкового контролю – екзамен.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	053 Психологія	
Освітня програма	"Психологія"	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	курсова робота	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	2	2
Семестр	4	4
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	60 год.	6 год.
Лабораторні заняття	не передбачено	не передбачено
Самостійна робота	60 год.	136год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	6 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: формування знань студентів про психологічні особливості спілкування та міжособистісної взаємодії, розвиток навичок ефективного спілкування як професійної якості, необхідної для практичної діяльності майбутніх психологів.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність вирізняти й аналізувати психічні явища, їх види, властивості й закономірності, добирати методи їх вивчення й розвитку;

загальні компетентності (ЗК):

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
- знання й розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 2);
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 3);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 4);
- здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 5);
- здатність приймати обґрунтовані рішення (ЗК 6);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 7);
- навички міжособистісної взаємодії як у повсякденному, так і професійному житті (ЗК 8);
- здатність працювати в команді, уміння організовувати роботу команди (ЗК 9);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК 11);

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (СК 1);
- здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ (СК 2);
- здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (СК 3);
- здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (СК 4);
- здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (СК 5);
- здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження (СК 6);
- здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації (СК 7);
- здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту (СК 9);
- здатність дотримуватися норм професійної етики (СК 10);
- здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (СК 11).

Програмні результати навчання (ПРН):

- аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання (ПРН 1);
- розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань (ПРН 2);
- здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань (ПРН 3).
- обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел (ПРН 4).
- обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги (ПРН 5).
- формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження (ПРН 6);
- рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки (ПРН 7);
- презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефаківців (ПРН 8);
- формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника (ПРН 10);
- складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (ПРН 11);
- складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника (ПРН 12);
- взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності (ПРН 13);
- ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості (ПРН 14);
- відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (ПРН 15);
- знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога (ПРН 16);
- вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії (ПРН 18).

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	Тижні	усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
			л	П	лаб	інд	ср		л	п	лаб	Інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	

Змістовий модуль 1. Психологія спілкування													
Тема 1. Спілкування як феномен психології	1	8	2	4			2	8	2				6
Тема 2. Комунікація. Контекст комунікації	2	8	2	4			2	8	2				6
Тема 3. Засоби спілкування	3	8	2	4			2	8					8
Тема 4. Чинники ефективного спілкування	4	8	2	4			2	8					8
Тема 5. Форми впливу на партнера спілкування	5	6	2	4				6					6
Тема 6. Маніпуляція як форма впливу	6	8	2	4			2	8					8
Тема 7. Вікові особливості спілкування	7	6	2	4				6					6
Курсова робота з психології спілкування		20					20	20					20
Разом за модулем 1		72	14	28			30	72	4				68
Змістовий модуль 2. Психологія взаємодії. Соціальна перцепція													
Тема 8. Міжособистісна взаємодія	8	8	2	4			2	8	2				6
Тема 9. Потреба людей у взаєминах	9	6	2	4				6					6
Тема 10-11. Соціальна перцепція. Атитюд	10-11	14	4	8			2	14	2				12
Тема 12. Міжособистісні стосунки	12	8	2	4			2	8					8
Тема 13. Міжособистісні стосунки та спілкування в сім'ї	13	8	2	4			2	8					8
Тема 14. Особливості спілкування лікаря з пацієнтом	14	6	2	4				6					6
Тема 15. Психологічні особливості педагогічного спілкування	15	8	2	4			2	8					8
Курсова робота з психології спілкування		20					20	20					20
Разом за модулем 2		78	16	32			30	78	4				74
Усього годин		150	30	60			60	150	8				142

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Спілкування як феномен психології	2
2.	Комунікація. Контекст комунікації	2
3.	Засоби спілкування	2
4.	Чинники ефективного спілкування	2
5.	Форми впливу на партнера спілкування	2
6.	Маніпуляція як форма впливу	2
7.	Вікові особливості спілкування	2
8.	Міжособистісна взаємодія	2
9.	Потреба людей у взаєминах	2
10.	Соціальна перцепція. Атитюд	4
11.	Міжособистісні стосунки	2
12.	Міжособистісні стосунки та спілкування в сім'ї	2
13.	Особливості спілкування лікаря з пацієнтом	2
14.	Психологічні особливості педагогічного спілкування	2
Усього		30

4. Теми практичних занять

П №	Назва теми	Кількість годин
1	Функції та види спілкування	2
2	Методи вивчення та вимірювання закономірностей та мотивації спілкування і взаємодії	2
3	Розвиток умінь аналізу комунікативного акту	2
4	Розвиток умінь аналізу ситуації спілкування	2
5	Принципи і норми вербального спілкування	2
6	Розвиток умінь створення та інтерпретації вербальних повідомлень	4
7	Розвиток умінь створення та інтерпретації невербальних повідомлень	4
8	Розвиток умінь активного слухання	4
9	Методи ефективного переконання. Дискусія	2
10	Аналіз форм впливу на співрозмовника	2
11	Протидія маніпулятивному впливу	2
13	Аналіз структури міжособистісної взаємодії	4
14	Дослідження основних міжособистісних потреб і типів міжособистісної поведінки	2
15	Аналіз ефектів міжособистісного сприймання	4
16	Методики дослідження міжособистісних стосунків	2
17	Психологічні особливості спілкування учителя з учнями молодшої школи	2
18	Психологічні особливості спілкування учителя з підлітками	2
19	Психологічні особливості професійного спілкування медпрацівника	4
20	Психологічні особливості сімейних комунікацій	4
21	Міжособистісна взаємодія в діловому спілкуванні та грі	2
Усього		60

5. Теми самостійної роботи

П №	Назва теми	Кількість годин
1	Значення спілкування для психічного розвитку особистості	2
2	Комунікативні бар'єри, способи їх подолання	2
3	Проксемика: комунікативний простір людини	2
4	Ефективне спілкування: прийняття почуттів іншого, техніка Я-повідомлення	2
5	Розвиток уміння протидіяти маніпулятивному впливу	2
6	Сценарне спілкування	2
7	Дослідження задоволеності потреби особистості в міжособистісних стосунках	2
8	Діагностика спілкування учителя та учнів	2
9	Психологічні особливості бесіди лікаря та пацієнта	2
10	Значення сімейного спілкування в розвитку дитини та налагодженні сімейних стосунків	2
11	Написання курсової роботи	40
Усього		60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист курсової роботи.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебатів;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Психологія спілкування		
Практичне 1. Функції та види спілкування	ПРН 1,2,3,4,6,8,10,13.14,15,16 Розуміти наукові підходи до інтерпретації спілкування; сутність поняття «спілкування»; його значення в розвитку особистості. Уміти аналізувати та пояснювати цілі, функції, рівні спілкування людини.	4
Практичне 2. Методи вивчення та вимірювання закономірностей мотивації спілкування	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти планувати та застосовувати теоретичний аналіз, спостереження, експеримент, соціометрію, бесіду як методи дослідження спілкування; застосовувати стандартизовані методики для діагностики особистісних особливостей, що зумовлюють процес спілкування, а також виявляти своєрідність мотивації спілкування.	4
Самостійна робота 1. Значення спілкування для психічного розвитку особистості	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти обґрунтовувати значення спілкування для психічного розвитку особистості, покликаючись на дослідження провідних психологів	5
Практичне 3. Розвиток умінь аналізу комунікативного акту	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Знати та розуміти структуру комунікативного акту. Уміти класифікувати моделі комунікації, визначати та аналізувати елементи комунікативного акту	4
Практичне 4. Розвиток умінь аналізу ситуації спілкування	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Розуміти сутність поняття «ситуація спілкування». Уміти аналізувати контексти комунікації, визначати та аналізувати ситуацію спілкування	4
Самостійна робота 2. Комунікативні бар'єри, способи їх подолання	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Розуміти сутність поняття «комунікативний бар'єр», визначати види комунікативних бар'єрів, розробляти заходи, що сприяють подоланню комунікативних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні	6
Практичне 5. Принципи і норми вербального спілкування	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Розуміти та застосовувати в практиці комунікації принципи та норми вербального спілкування	4
Практичне 6-7. Розвиток умінь створення та інтерпретації вербальних повідомлень	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти налагоджувати та підтримувати контакт за допомогою вербальних повідомлень, уміти аналізувати вербальні повідомлення за допомогою зворотного зв'язку	4/4
Практичне 8-9. Розвиток умінь створення та інтерпретації невербальних повідомлень	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти використовувати невербальні засоби спілкування, а також визначати стани й прогнозувати наміри людей за їхніми невербальними повідомленнями	4/4
Самостійна 3. Проксемика: комунікативний простір людини	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти застосовувати знання про особливості організації часу й простору у міжособистісному спілкуванні, здійснювати аналіз ситуацій, у яких проявляються	6

	особливості персоніфікації території чи порушення просторових зон	
Практичне 10-11. Розвиток уміння активного слухання	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти застосовувати уточнювальні питання, парафраз, резюмування в міжособистісній комунікації; уміти здійснювати самодіагностику рівня емпатійності, розвивати у разі потреби емпатійність	4/4
Самостійна робота 4. Ефективне спілкування: прийняття почуттів іншого, техніка Я-повідомлення	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти застосовувати техніки прийняття почуттів іншого, техніку Я-повідомлення	6
Практичне 12. Методи ефективного переконання. Дискусія	1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Розуміти сутність планування та проведення дискусії, уміти застосовувати в дискусії методи ефективного переконання	4
Практичне 13. Аналіз форм впливу на співрозмовника	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти визначати форми (види) впливу на партнера у спілкуванні, обґрунтовувати їх ефективність, уміти застосовувати на практиці різні види впливу на партнера у спілкуванні	4
Практичне 14. Протидія маніпулятивному впливу	ПН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти застосовувати психологічні техніки протидії маніпулятивному впливу	4
Самостійна робота 5. Розвиток уміння протидіяти маніпулятивному впливу	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Уміти здійснювати самодіагностику рівня розвитку асертивності поведінки у спілкуванні, застосовувати комунікативний контроль у спілкуванні	6
Модульна контрольна робота 1.	Уміти демонструвати опановані знання та вміння у процесі їх діагностики	15
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Психологія взаємодії. Соціальна перцепція		
Практичне 15-16. Аналіз структури міжособистісної взаємодії	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Знати структуру міжособистісної взаємодії, уміти її аналізувати	4/4
Самостійна робота. Сценарне спілкування	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Знати сутність та значення сценарного спілкування, уміти аналізувати ситуації сценарного спілкування	5
Практичне 17-18. Дослідження основних міжособистісних потреб і типів міжособистісної поведінки	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Знати сутність тривимірної теорії міжособистісної поведінки В. Шутца, уміти застосовувати методику FIRO для аналізу своїх потреб та міжособистісної поведінки, а також сумісності у взаємодії	4/4
Практичне 19-20. Аналіз ефектів міжособистісного сприймання	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Розуміти сутність поняття «соціальна перцепція», знати ефекти, що в ній проявляються, уміти аналізувати ефекти соціальної перцепції	4/4
Практичне 21-22. Методики дослідження міжособистісних стосунків	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Знати основні стандартизовані методики дослідження міжособистісних стосунків, уміти їх застосовувати на практиці	4/4

Практичне 23-24. Методики дослідження міжособистісних стосунків у сім'ї	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Розуміти сутність комунікативних потреб, що реалізуються в шлюбі; прихильності дитини до дорослих, значущість прихильності батьків для розвитку дитини. Уміти діагностувати психологічні особливості взаємодії батьків і дітей, аналізувати схеми спілкування дорослих із дітьми.	4/4
Самостійна робота. Значення сімейного спілкування в розвитку дитини та налагодженні сімейних стосунків	ПРН 1,2,3,4,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Обґрунтовувати значення спільних ігор батьків із дітьми, розробляти сценарії сімейних ігор, проводити заняття для батьків	6
Практичне 25. Психологічні особливості спілкування учителя з учнями молодшої школи	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Знати вікові особливості спілкування школярів та вміти застосовувати їх на практиці, уміти здійснювати психокорекцію індивідуального стилю спілкування вчителя, розробляти методичні вказівки для вчителів початкової школи	4
Практичне 26. Психологічні особливості спілкування учителя з підлітками	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Розуміти сутність процесу педагогічного спілкування, його значення для розвитку особистості учня, ролі освітнього спілкування у формуванні мотивації та ефективності навчально-пізнавальної діяльності учнів; уміти підбирати діагностичний інструментарій для виявлення психологічних особливостей педагогічного спілкування	4
Самостійна робота. Діагностика спілкування учителя та учнів	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Знати методи діагностики освітнього спілкування, застосовувати стандартизовані методики для визначення психологічних особливостей освітнього спілкування	5
Практичне 27-28. Психологічні особливості професійного спілкування медпрацівника	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Розуміти сутність понять «комунікативна компетентність лікаря», «бар'єри у спілкуванні лікаря і хворого». Уміти визначати комунікативні уміння лікаря, труднощі у спілкуванні лікаря з пацієнтом, розробляти рекомендації щодо оптимізації взаємодії лікаря з пацієнтом	4/4
Самостійна робота. Психологічні особливості бесіди лікаря та пацієнта	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Знати етапи бесіди лікаря з пацієнтом, уміти здійснювати психокорекцію змісту бесіди лікаря з пацієнтом	5
Практичне 29-30. Міжособистісна взаємодія в діловому спілкуванні та діловій грі	ПРН 1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13.14,15,16,18. Знати особливості ділового спілкування, уміти працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань; здійснювати ефективні комунікації та проявляти лідерські здібності у командній роботі	4/4
Модульна контрольна робота 2.	Уміти демонструвати опановані знання та вміння у процесі їх діагностики	15
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70	
Екзамен		30

Всього за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	
Курсовий робота з психології спілкування		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- Електронний навчальний курс навчальної дисципліни «Психологія спілкування» (на навчальному порталі НУБіП України eLearn: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2212>);

- Омельченко Л.М. Психологія спілкування: навчальний посібник (практикум). Київ: Ліра-К, 2020. 156 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Волошенко М. О., Азаркіна О. В. Психологія спілкування: Навч. посібник. Київ: Олді Плюс, 2021. 280 с.

2. Дунець Л. М. Психологія спілкування: навч. посіб. для студ. спец. «Соціальна педагогіка» та «Практична психологія». Хмельницький [б.в.], 2003. 142 с.

3. Москаленко В. В. Соціальна психологія: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 624 с.

4. Омельченко Л. М. Психологія спілкування. Навчальний посібник. Київ: Ліра-К, 2024. 216 с.

5. Омельченко Л.М. Психологія спілкування. Практикум. Київ: Ліра, 2020. 156 с.
6. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: підручник: У 2 кн. Кн. 1. Соціальна психологія особистості і спілкування. Київ: Либідь, 2004. 576 с.
7. Основи соціальної психології: Навчальний посібник / За ред. М. М. Слюсаревського. Київ: Міленіум, 2008. 495 с.
8. Психологія педагогічної взаємодії: інтегративний підхід: монографія / за ред. В. Л. Зливкова, С.О. Лукомської. Київ: 2019. 259 с.
9. Психологія спілкування: навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, Л. В. Пляка, Н. В. Альохіна, В. С. Шаповалова. Харків: НФаУ, 2018. 140 с.
10. Психологія спілкування: навч. посіб. / за заг. ред. Л. О. Савенкової. Київ: КНЕУ, 2015. 309 с.
11. Філоненко М. М. Психологія спілкування: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2024. 224 с.
12. Цимбалюк І.М. Психологія спілкування: Навчальний посібник. 2-ге вид., випр. та доп. Київ: ВД «Професіонал», 2007. 464 с.

Допоміжні

1. Берн Е. Ігри, у які грають люди. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 256 с..
2. Головаха Є.І. Психологія людського взаєморозуміння. Київ: Україна. Інститут соціології НАН України, 2002. 223 с.
3. Гуменюк О. Освітнє спілкування як інформаційний, діловий, психосмисловий та самосенсовий обміни. *Психологія і суспільство*. 2005, № 3. С. 73-94.
4. Максименко С. Д., Забродський М. М. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування). Київ: Главник, 2005. 112 с.
5. Москаленко В. В. Психологія соціального впливу: Навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2007. 448 с.
6. Основи психології та міжособове спілкування: навч. посіб. / Л. В. Засекіна, Т. В. Пастрик. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 184 с.
7. Піз А., Піз Б. Мова рухів тіла. Розширене видання. Київ: КМ-БУКС. 2021. 416 с.
8. Трухін І. О. Соціальна психологія спілкування: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 336 с.
9. Чалдині Р. Психологія впливу-2. Харків: Клуб сімейного дозвілля. 2021. 400 с.
10. Щербан Т. Д. Психологія навчального спілкування: Монографія. Київ: Міленіум, 2004. 346 с.
11. Ekman, P. (2003). Emotions revealed: Recognizing faces and feelings to improve communication and emotional life. 320 p.
12. Myers D. G. (2002). Social Psychology. McGraw-Hill. 656 p.
13. Verderber R., Verderber K. (1999). Communicate! Wadsworth. 494 p.
14. Covey C., Manson D. (2019) Communication Psychology. Paperback.

253 p.

15. Communication in the Real World: An Introduction to Communication Studies. University of Minnesota Libraries Publishing through the eLearning Support Initiative (2013). <https://open.lib.umn.edu/communication/front-matter/publisher-information/>

Інформаційні ресурси

1. Демонстраційна лекція Пола Екмана URL: https://www.youtube.com/watch?v=axgAMNf4e_k (дата звернення 25.05.2025)
2. Опитувальник міжособистісних стосунків ОМО/FIRO URL: <https://psytests.org/interpersonal/omofiro.html> (дата звернення 01.05.2025)
3. Піз Аллан і Барбара. Мова стосунків (Чоловік та жінка) URL: <http://psy.piter.com/library/?tp=2&rd=5&l=257> (дата звернення 01.05.2025)
4. Стюарт Й., Джойнс В. Життєвий сценарій. Бібліотека PSYLIB URL: <http://psylib.org.ua/books/stewj01/index.htm> (дата звернення 01.05.2025)
5. «Чому важливо бавитись з дітьми?» Вебінар Центру здоров'я та розвитку «Коло сім'ї» URL: https://www.youtube.com/watch?v=SpqWUT_aw4s (дата звернення 01.05.2025)
6. Tronick E. Still Face Experiment bei Kindern. URL: <https://youtu.be/lUy3bgUmrCU> (дата звернення 03.05.2025).
7. Вебінар «Турбота про психічне здоров'я жінок під час вагітності та в післяпологовому періоді». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Y8Ss6nc7tEE&t=326s> (дата звернення 24.03.2025)